

Republika e Kosovës
Republika Kosovo – Republic of Kosovo

Këshilli i Kosovës për Trashëgimi Kulturore
Savet Kosova za Kulturno Nasledje / Kosova Council for the Cultural Heritage

FORMULAR PROPOZIMI

**Paraqitja e Asetit të Trashëgimisë Kulturore për Përcaktim në Mbrojtje të Përhershme
Trashëgimi Arkeologjike, Arkitekturore, Peizazhkulturor**

EMËRTIMI ZYRTAR I ASETIT TË PROPOZUAR

Kalaja e Harilaqit

Fotografi pamje karakteristike, dt...

Data/t kryesore të themelimit të asetit

Periudha/t historike

Antikiteti i Vonë-shek. IV-VI

Adresa, Qyteti/Fshati, Komuna

Kalaja, Harilaq, Fushë Kosovë

Lloji i asetit të propozuar

(Kategoria ligjore dhe Nënkatëgoria sipas nenit 2 të LTK)

Trashëgimi arkeologjike-Fortifikatë

Numri i inventarit (unik)

000707

Numri i regjistrimit në KKTK

Statusi i mbrojtjes ligjore të mëhershme/ referenca e dokumentit/aktit nëse ka

Akti i mëhershëm nëse ka:

ARSYESHMËRIA RRETH VENDOSJES SË ASETIT NË MBROJTJE TË PËRHERSHME

Të përshkruhet arsyetimi se përse aset i propozuar konsiderohet i rëndësishëm dhe duhet të vendoset në mbrojtje të përhershme.

Kalaja e Harilaqit përmban vlera të larta arkeologjike, historike, arkitektonike e kulturore. Daton prej periudhave prehistorike, antikitet i vonë e deri tek periudha e hershme Bizantine. Padyshim që Kalaja e Harilaqit ka rëndësi dhe vlera nacionale dhe ndërkombëtare dhe vlerat e saj do të rriten pas hulumtimeve arkeologjike, restaurimeve dhe konservimeve të objekteve ose monumenteve ekzistuese dhe rregullimit të infrastrukturës dhe në të ardhmen të shërbej si një pikë shumë e rëndësishme turistike dhe do të ndikoj për ngritjen e ekonomisë së vendit.

Kriteret e përzgjedhjes sipas së cilave është propozuar aset

Specifikimi/përshkrimi i kriterëve sipas Nent 4, Rreg.Nr.5.2008/MKRS

Vlerat arkeologjike: Kalaja e Harilaqit përmban vlera të larta arkeologjike, sepse daton prej periudhave prehistorike, por zhvillimin më të madh e arrin gjatë antikitet të vonë e deri tek periudha e hershme Bizantine.

Vlerat Artistike: Kalaja si tërësi fortifikues, në brendësi ka objekte të kultit sakral që janë veçanta në Kosovë dhe më gjerë, e posaçërisht kisha me dy pagëzimoret identike e që janë unikate zbuluar deri me tani në Kosovë.

Vlerat historike: Kalaja e Harilaqit ofron të dhëna të rëndësishme historike dhe mbase është njëra nga kalatë e shënuara në veprat e Prokopit të Cezaresë me emërtimin Aria. Vepër kjo e shkruar në kohën e sundimit të perandorit Bizantin me origjinë dardane, Justiniani i Madh (527-565), i cili edhe inicioi ndërtime të mëdha dhe të elaboruara fortifikues në Dardani.

Vlerat shoqërore: Kjo kala është pikë referuese për popullatën vendore që lidhet me historitë orale, legjenda dhe mite që janë përcjellë brez pas brezi deri me tani.

Vlerat shpirtërore: Kalaja e Harilaqit është simbol i identitetit të kulturës materiale dhe shpirtërore të popullatës dardane gjatë shekujve shek. IV-VI.

Rariteti: Kalaja e Harilaqit është unike në rajon për mënyrën e fortifikimit dhe zgjidhjet inxhinerike si dhe për arkitekturën sakrale.

Propozuesi:

Institucioni: [Instituti Arkeologjik i Kosovës](#)

Emri/ Mbiemri: [Enver Rexha](#) Nënshkrimi

Adresa dhe kontakt informacione: [Rr. Nazim Gafurri, p.n. 10000 Prishtinë, Republika e Kosovës](#)

Data : .../.../.....

***Bashkangjitur:*Lista e të dhënave dhe dokumentacioni**

1. Të dhënat mbi lokacionin e asetit
2. Të dhënat mbi asetin
3. Propozim deklarata e rëndësisë
4. Gjendja e asetit
5. Mbrojtja dhe menaxhimi i asetit/Masat juridike dhe teknike
6. Monitorimi
7. Dokumentacioni përcjellës

Pranimi

Nr. protokolit .../.../... Dt..../.../.....

Zyrtari përgjegjës

Emri Nënshkrimi

1. LOKACIONI I ASETIT

Komuna, Qyteti/Fshati/Adresa

[Fushë Kosovë, Harilaq](#)

Fshati Harilaq ndodhet rreth 9 km në jug-lindje të Fushë- Kosovës (16 km në jug-perëndim të Prishtinës).

Shtojcë1: *A4-Harta e lokacionit të asetit në territorin e Komunës përkatëse*

Koordinatat gjeografike - Latituda/Longituda

[7499759.585; 4715400254](#) (Sistemi koordinativ zyrtar i RKS, KosovaRefl)

Përshkrimi tekstual i situacionit të asetit të propozuar, me linjëzim të perimetrit territorial dhe zonës rrethuese për mbrojtje /buffer zone

Kalaja e Harilaqit është e vendosur në izohipsën me të lartë (pika me e lart mbidetare është 767m) të një bregoreje të pyllëzuar, në një pozicion të veçantë gjeostrategjik dhe posedon horizont të gjerë shikimi mbi një pjesë të madhe të rrafshit të Kosovës. Nuk ka formë të rregullt gjeometrike dhe zë një hapësirë *intra muros* kryesisht të rrafshët me sipërfaqe prej 1.3 h. Gjatë ekspeditave arkeologjike është zbuluar e tërë faqja e jashtme e murit rrethues, katër porta, kulla të brendshme dhe të jashtme, struktura sakrale dhe profane, si dhe një repertor i bollshëm i materialit të lëvizshëm arkeologjik.

Perimetri i asetit të propozuar: **1.3 ha**

Zona rrethuese për mbrojtje/Bufer zone: **3 ha**

Sipërfaqja totale:**4.3 ha**

Hartat dhe planet e situacionit

Shtojcë 2:

- *Planet e situacionit me shenjëzim të kufirit perimetral dhe zones rrethuese P=1:500 dhe 1:200.*
- *Planet kadastrale të asetit të propozuar për mbrojtje dhe zones rreth tij, shfrytëzuesit/pronarët dhe përdorimi i tokës.*
- *Harta topografike në shkallë të gjërë, me shenjëzim të kufirit perimetral të asetit dhe zones së mbrojtur rreth tij (buffer zone), gjeoreferencat në min tri pika, koordinatat, shënimi i përpjesës, orientimi, projeksioni, emri i pronarit dhe data.*
- *Me qëllim të përfshirjes së asetit në GIS, informatat gjeografike digjitale për kufirin e perimetrit të asetit dhe zones rreth tij të paraqiten në form vektoriale.*

2. PËRSHKRIMI I ASETIT

Përshkrimi i elementeve përbërëse të asetit, përfshirë ndërtesën/strukturën apo ndërtesat/strukturat, stratografinë dhe elementet tjera ndërlidhëse me asetin

- *Përshkrimi i asetit të propozuar nga momenti i propozimit, duke specifikuar përmbajtjen e të gjitha elementeve dhe karakteristikat domethënëse të tyre ndërlidhur me atributet e trashëgimisë kulturore.*

Gjatë gërmimeve arkeologjike të zhvilluara në disa sezona, kanë dalë në pah gjurmë të shumta të rrënojave të objekteve sakrale, profane dhe utilitare, si: tërë faqja e jashtme e murit rrethues të kalasë me kullat në akse, pastaj kisha me tri nefë dhe sakristi, si dhe dy struktura pothuajse identike në formë unazore të një kompleksi sakral. Gjithashtu material i bollshëm i lëvizshëm arkeologjik si vegla pune, stoli, monedha, tulla, fragmente qelqi dhe struktura arkitektonike që posaçërisht theksojnë periudhën e antikitetit të vonë, e në veçanti atë të

periudhës së Justinianit. Gjithashtu në këtë kala ka indikacione edhe të periudhave parahistorike, e në veçanti të kohës së metaleve, antikës e mesjetës, si dëshmi e vazhdimësisë së jetës në kala.

- Në rastin e trashëgimisë arkitekturore (monument, ansambël apo lokalitetet) dhe të trashëgimisë arkeologjike (monument, ansambël, lokalitet apo rezervat) të bëhet përshkrimi i të gjitha elementeve ndërlidhëse të asetit në kuptimin e veçorive të trashëgimisë kulturore. Në këtë kuadër përfshihet përshkrimi i ndërtesës/strukturës ose ndërtesave/strukturave, planimetritë, sistemi i ndërtimit, stili arkitekturor, proporcionet, ritmi, enterieri, materialet, datimi dhe aspektet tjera ndërlidhëse të lokacionit të aseti, siç janë terreni, oborri, mobiljet, pikturat, mbishkrimet, mjedisi rreth tij, etj.
- Në rastet e qyteteve ose të një kuarti historik, të bëhet përshkrimi i ndërtesave historike kryesore të karakterit publik dhe plani i bazës së sipërfaqës perimetrale të asetit me përshkrimin e mjedisit rrethues.
- Ndërlidhur me lokalitetet apo rezervatet arkeologjike dhe artin shkëmbor, të bëhet përshkrimi i peizazhit mjedisor. Ndërsa, peizazhi kulturor të përshkruhet njëjtë si në rastet e lartëshënuara, duke përqëndruar vëmendjen nëspecifikat e interakcionit historik ndërmjet natyrës dhe njeriut.

Shtojcë 3: Dokumentacioni teknik i gjendjes aktuale të ndërtesës/strukturës, ndërtesave/strukturave kryesore të asetit të propozuar për mbrojtje, në P= 1:200, përfshir planimetrit dhe prerjet kryesore, fasadat karakteristike, aksonometria (mundësisht), dhe fotografi karakteristike të enterierit dhe eksterierit.

Funksioni (përdorimi) aktual /Shfrytëzuesi/t/Pronësia e ndërtimeve dhe tokës

Hapësira ku ndodhet kalaja është pronë private e banorëve të fshatit Harilaq dhe një pjesë e komunës së Fushë Kosovës. Pjesa më e madhe e lokacionit është e mbuluar me pemë dhe bimësi, përveç pjesëve të gërmuara dhe strukturave, të cilat janë pastruar.

Rëndësia/vlera/t

Vlerat arkeologjike- përmban dëshmi të mbijetesës së fakteve (me anë të gjetjeve) që prej periudhës prehistorike, antikiteti i vonë dhe deri te periudha e mesjetës së hershme.

Vlerat shpirtërore: Kalaja e Harilaqit është simbol i identitetit të kulturës materiale dhe shpirtërore të popullatës dardane gjatë shekujve shek. IV-VI .

Rariteti : Kalaja e Harilaqit është unike në rajon për mënyrën e fortifikimit dhe zgjidhjet inxhinerike si dhe për arkitekturën sakrale.

Kriteret/vlerat/ interesi

- *Përshkrimi i atributëve/vlerave të asetit sipas kriterëve të përcaktuara në Nenin 4, të Rreg.Nr.5.2008/MKRS)*

Kategoria e rëndësisë

Lokale, nacionale, ndërkombëtare.

Zhvillimi historik i asetit

- *Përshkrimi i formësimit të asetit nga themelimi deri në gjendjen aktuale, duke specifikuar ndryshimet, transformimet, demolimet apo rindërtimet domethënëse në historinë e konservimit.*
- *Ndërlidhur me asetet e trashëgimisë arkitekturore dhe arkeologjike, të bëhet paraqitja e fazave kryesore ndërtimore për monumente, ansamble dhe lokalitete. Peizazhi kulturor, të përshkruhet sipas të dhënave të lartëshënuara, duke përfshirë aspektin e historisë së aktiviteteve njerëzore në mjedisin natyror.*

3. PROPOZIM DEKLARATA E RËNDËSISË NË PËRPUTHJE ME ATRIBUTET DHE VLERAT

- *Atributet dhe vlerat që paraqet aset, sipas kriterëve të përcaktuara në nenin 4, Rreg. Nr.05, 2008, MKRS.*
- *Analiza komparative e aseteve të njëjta në nivelin lokal, nacional dhe më gjërë*
- *Autenticiteti/Integriteti*

Kalaja e Harilaqit është bartëse e vlerave specifike arkeologjike, kulturore dhe shoqërore për Komunën e Fushë Kosovës dhe në Kosovë në përgjithësi. Si monument i trashëgimisë arkeologjike ku janë shtresuar qytetërime të antikitetit të vonë të shekujve IV – VI pas Krishtit, ajo ruan vlera të trashëgimisë lokale të gërshtuara më vlera të trashëgimisë së trevave fqinje të Gadishullit Ballkanik. Përfaqëson stilin e arkitekturës tipike të kohës së antikitetit të vonë.

4. GJENDJA E ASETIT/ FAKTORËT NDIKUES DHE RREZIKU

- *Përshkrimi i gjendjes së ruajtjes të elementeve origjinale të asetit*
- *Përshkrimi i gjendjes teknike*
- *Faktorët ndikues ndaj asetit, presionet e zhvillimit bashkohor, adaptimet, transformimet, demolimet, ndërtimet e reja, agrokultura, veprimet tjera ilegale, ndotja, fatkeqësitë natyrore, aksidentale, etj.*

Rreziku kryesor është gjendja e motit dhe shpyllëzimi i paligjshëm i kalasë, hapësirë kjo cila është e njohur për shumëllojshmërinë e rritjes së pemëve në zonën përreth;
 Ndikimi i klimës në prishjen e strukturës, deformimin dhe shkatërrimin të pjesshëm të mbetjeve është një problem në zhvillim;
 Mungesa e kujdestarit të përhershëm për të parandaluar lëvizjet e pakontrolluara;
 Masat mbrojtëse joadekuate dhe të pamjaftueshme, të marra në të kaluarën, të bëjë vend të duket e shëmtuar për vizitorët;

5. MBROJTJA DHE MENAXHIMI I ASETIT/POLITIKA, MASAT JURIDIKE DHE TEKNIKE

- *Programet/Planet e promovimit, interpretimit, mbrojtjes dhe mirëmbajtjes së autenticitetit/integritetit të asetit, duke specifikuar nevojën dhe planet për ndërhyrje hulumtuese, riparimi urgjent, restaurimet dhe adaptimet për përdorim bashkëkohorë.*
- *Përdorimi i ndërtesës dhe shfrytëzuesit/pronari*
- *Statusi i asetit në relacion me legjislacion për planet e zhvillimit territorial dhe programet tjera zhvillimore.*
- *Relacioni i mbrojtjes së asetit me Planet ekzistuese zhvillimore të qytetit, fshatit, Komunës dhe Planin Hapsinorë të Kosovës.*
- *Sistemi i menaxhimit të asetit*
- *Resurset financiare vjetore në dispozicion apo të nevojshme*
- *Resurset profesionale në dispozicion dhe nevojat*
- *Kushtet për vizitor dhe statistikat*

Shtojcë4: Projekt propozimet për punë hulumtuese dhe teknike, dhe Plani i menaxhimit të asetit

6. MONITORIMI/INSPEKTIMI

- *Përshkrimi i sistemit të monitorimit dhe inspektimi periodik i asetit, agjenda vjetore e inspektimit të asetit, mënyra dhe forma e raportimit me dokumentim*
- *Emërtimi i institucionit përgjegjës dhe kontak adresa*

7. DOKUMENTACIONI PËRCJELLËS

- *Fotografi, slajda dhe material audiovizuel, në formë të shtypur dhe digjitale.*
- *Kopje e Formularit standard të regjistrimit të asetit në Inventarin e Trashëgimisë Kulturore (ID Kartela).*
- *Kopje e Aktit të mëhershme mbi statusin ligjor të asetit.*
- ***Shtojcë 1,*** *A4-Harta e lokacionit të asetit në territorin e Komunës përkatëse, formë të shtypur dhe digjitale.*

- **Shtojca 2**, Planet e situacionit të asetit me shenjzim të kufirit perimetral dhe zones rrethuese, $P=1:200$ dhe $P=1:500$, në formë të shtypur dhe digjitale.
- Plani kadastral i asetit të propozuar për mbrojtje dhe zones rreth tij, me paraqitjen e të dhënave për parcelat, shfrytëzuesit/pronarët dhe përdorimi i tokës.
- Harta topografike në shkallë të gjërë, me shenjzim të kufirit perimetral të asetit dhe zones rreth tij (buffer zone), në formë të shtypur dhe digjitale.
- Informatat gjeografike digjitale për kufirin e perimetrit të asetit dhe zones rreth tij të paraqiten në form vektoriale.
- **Shtojcë 3**: Dokumentacioni teknik i gjendjes aktuale të ndërtesës/strukturës, ndërtesave/strukturave kryesore të asetit të propozuar për mbrojtje, në $P=1:200$, përfshir planimetrit dhe prerjet kryesore, fasadat (pamjet) karakteristike, aksonometria (mundësisht), dhe fotografi karakteristike të enterierit dhe eksterierit.
- **Shtojcë 4**: Projekt propozimet për punë hulumtuese apo ndërhyrje teknike dhe Plani i menaxhimit të asetit të propozuar për mbrojtje.

8. PËRGATITJA E FORMULARIT

Institucioni : [Instituti Arkeologjik i Kosovës](#)
 Adresa : [Rr. Nazim Gafurri p.n. 10000 Prishtinë, Kosovë](#)
 Formularin e hartoi : [Milot Berisha](#)
 tel : [044189909](#)
 email: berishamilot@gmail.com

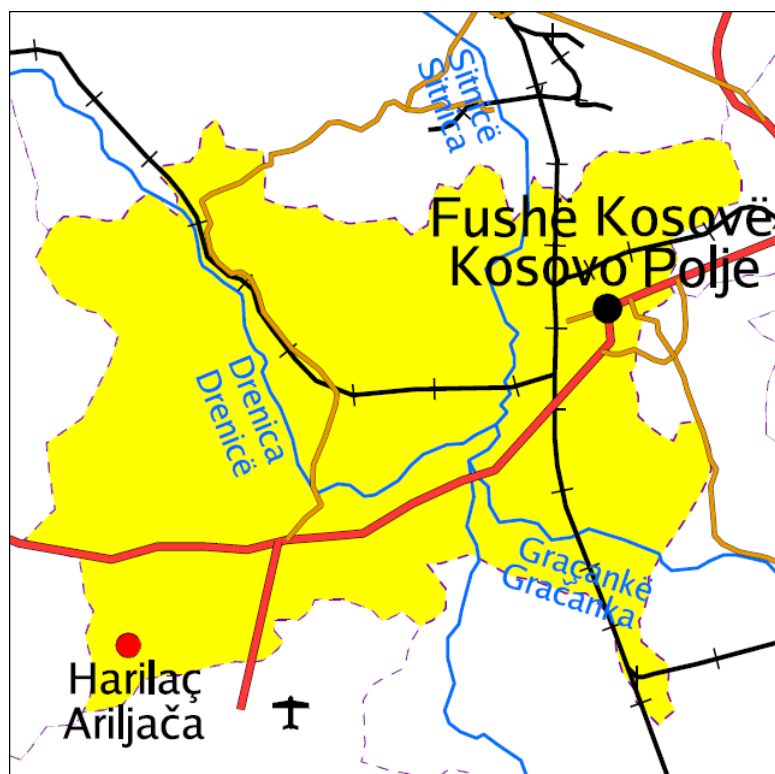
Data .../.../.....

Nënshkrimi

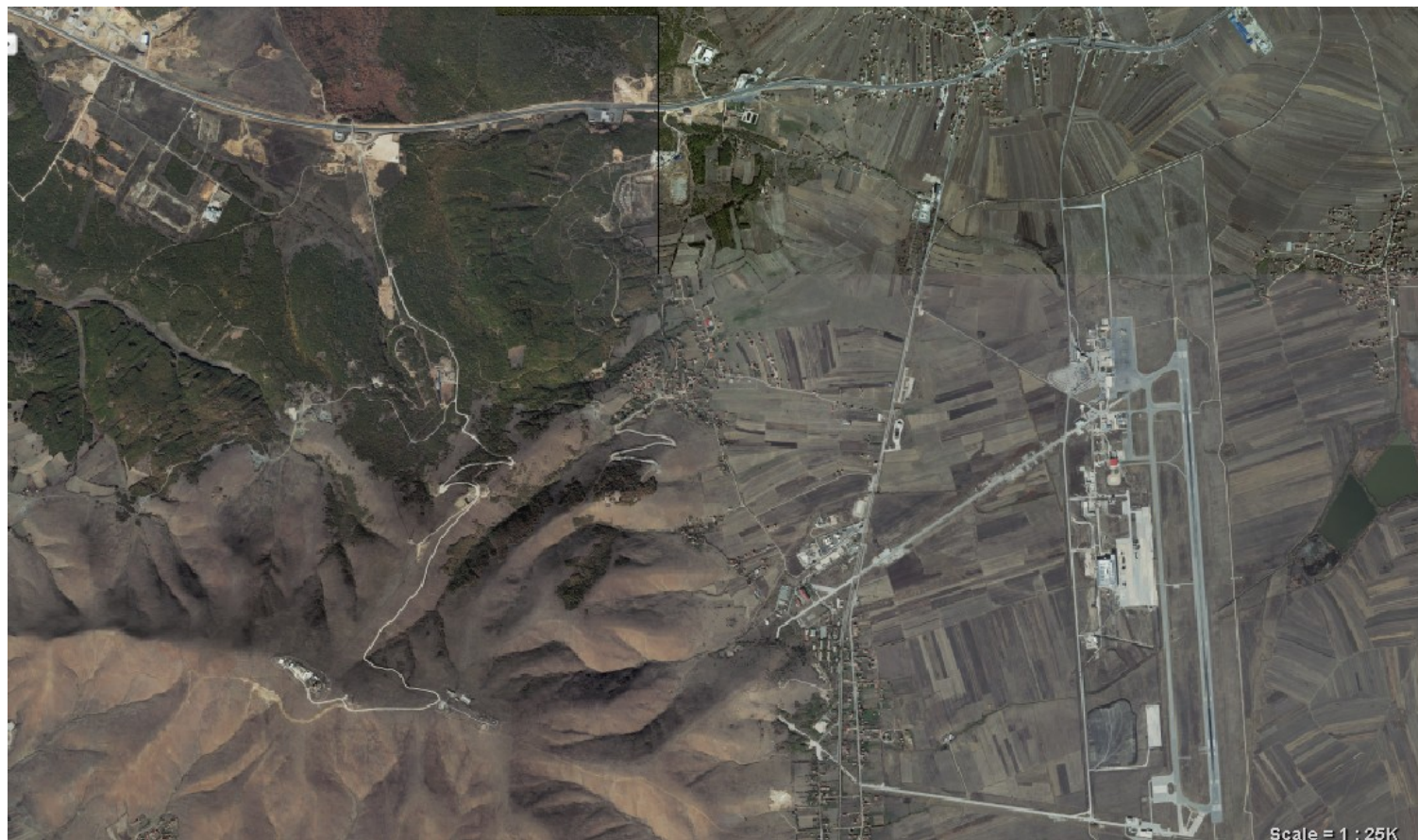
Shtojca 1:

Harta e vendndodhjes së Komunës së Fushë Kosovës

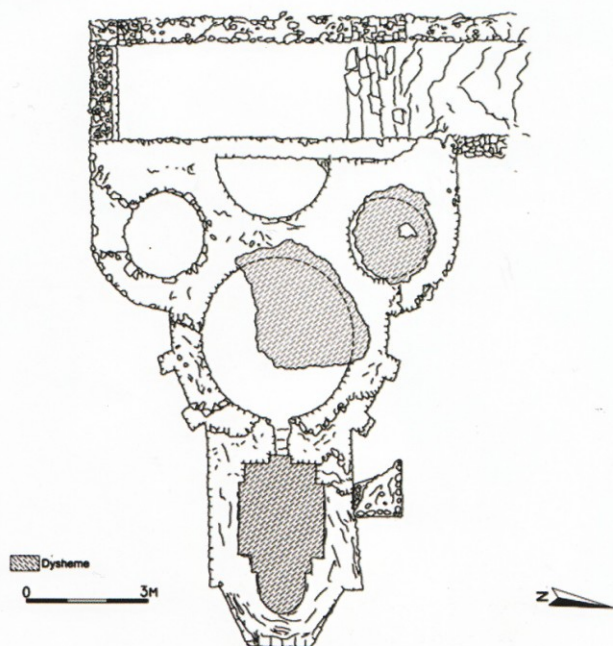
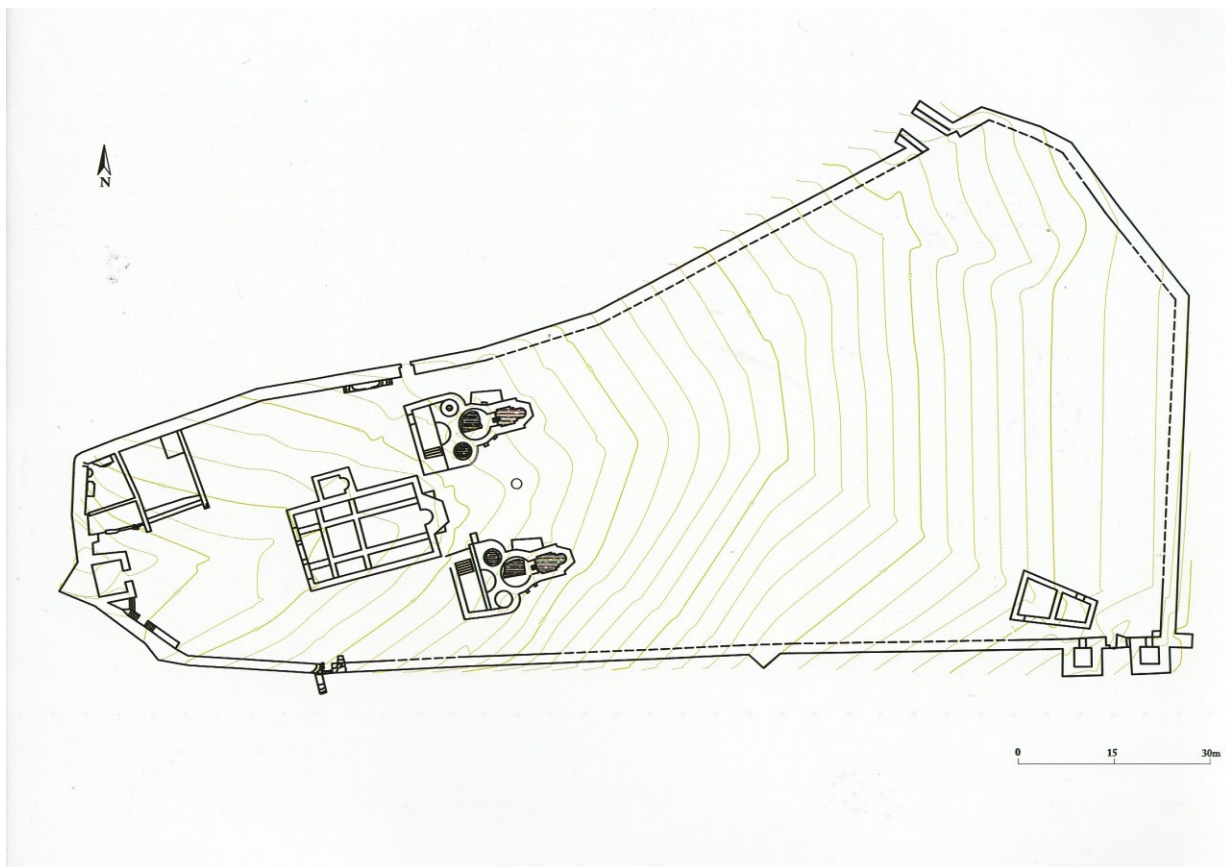

Shtojca 2

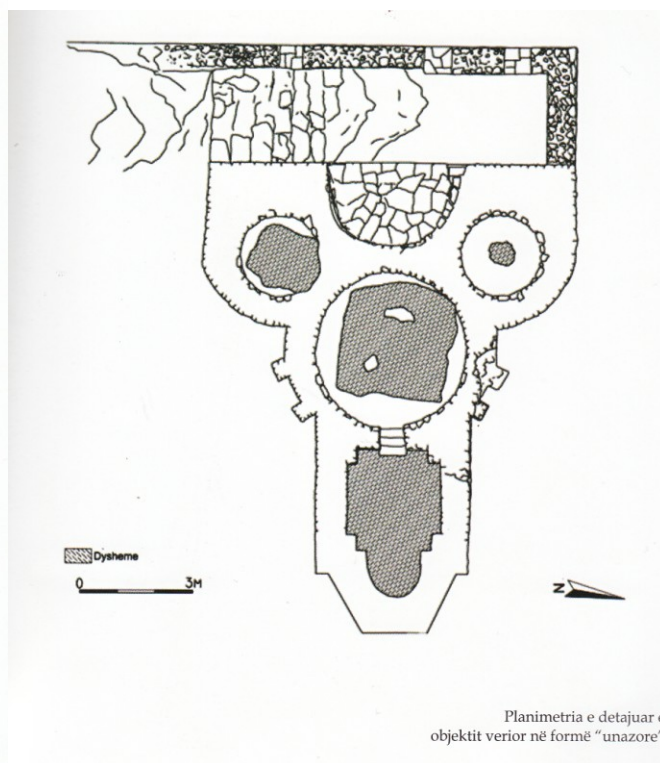

Shtojca 3

Planimetria e detajuar e objektit jugor në formë "unazore"

Planimetria e detajuar e objektit verior në formë "unazore"

